

FRANSA SİYASETİNDE BELİRSİZLİKLER DÖNEMİ: İKİNCİ MACRON İKTİDARI VE SONRASINA DAİR BİR ANALİZ

Ozan ÖRMECİ*

Prof. Dr, İstanbul Kent Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi

ORCID: 0000-0001-8850-6089. Email: ozanormeci@kent.edu.tr

ÖZ

2017 yılından beri Fransa siyasetine damgasını vuran genç ve liberal Cumhurbaşkanı Emmanuel Macron, 2017 ve 2022’de iki defa cumhurbaşkanlığı seçimlerini kazanmasına karşın, ilk dönemde sahip olduğu Ulusal Meclis çoğunluğunu ikinci iktidar döneminde kaybetmiş ve 2024 Avrupa Parlamentosu ve erken parlamento seçimleri sonrasında Fransa’da bir hükümet krizi ortaya çıkmıştır. Bu makalede, Fransız anayasası doğrultusunda ve yarı başkanlık sisteminin kendisine özgü nitelikleri ışığında, Cumhurbaşkanı Macron’un siyasi stratejisi ve 2024 yılındaki hükümet krizi değerlendirilecektir. Makale, 2024 Fransa hükümet krizini vaka analizi yöntemiyle incelemek amacıyla, birincil kaynak olarak Fransız siyasi liderlerin açıklamalarına ve ikincil kaynak olarak Fransız basınında yer alan haberlere dayanmaktadır. Makalede, Cumhurbaşkanı Macron’un iktidarını koruma stratejisi ve bu kapsamda gelişen hükümet krizine verdiği tepkiler değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: *Emmanuel Macron, Fransa, Fransa İç Politikası, Yarı Başkanlık, Michel Barnier*

*Araştırma Makalesi, Geliş Tarihi: 06.09.2024, Kabul Tarihi: 23.10.2024
Bu makalede Etik Kurul Onayı gerekmemektedir.

A PERIOD OF UNCERTAINTIES IN FRENCH POLITICS: AN ANALYSIS OF THE SECOND MACRON PRESIDENCY AND BEYOND

ABSTRACT

Since 2017, the young and liberal President Emmanuel Macron has dominated French politics. Although he won the presidential elections twice in 2017 and 2022, he lost his National Assembly majority in his second term in power and a governmental crisis emerged in France after the 2024 European Parliament and early parliamentary elections. This article evaluates President Macron's political strategy and the governmental crisis in 2024 in line with the French constitution and in light of the specific characteristics of the semi-presidential system. The article is based on the statements of French political leaders as primary sources and the news in the French press as secondary sources in order to analyze the 2024 French government crisis through a case study method. This article evaluates President Macron's strategy to preserve his power and his reactions to the governmental crisis.

Keywords: *Emmanuel Macron, France, French Domestic Politics, Semi-Presidency, Michel Barnier*

GİRİŞ

Fransa'da 2024 yılı Haziran ayında yapılan Avrupa Parlamentosu seçimlerinde partisi ve seçim ittifakının yeterli başarıyı gösterememesi üzerine 2017'den beri ülkeyi yöneten Cumhurbaşkanı Emmanuel Macron erken seçim kararı almış, 30 Haziran ve 7 Temmuz tarihlerinde iki turlu olarak düzenlenen 2024 erken parlamento seçimlerinde ise genç cumhurbaşkanının 2027'de sona erecek ikinci dönem görev süresi öncesinde ülkedeki işlerin pek de iyi gitmediğini gösterircesine, muhalefet partileri ve ittifakları, iktidar partisi ve ittifakından daha iyi bir performans göstermiştir. Cumhurbaşkanı Macron, bu sonuçların ardından yenilgiyi kabul ederken, 2024 Paris Yaz Olimpiyat Oyunları'nın aciliyetini gerekçe göstererek Başbakan Gabriel Attal'ın bir süre görevine devam edeceğini açıklamış ve Olimpiyatlar sonrasında da yeni hükümetin kurulması için farklı siyasal aktörlerle görüşmelere başlamıştır. Macron'un bu görüşmeleri neticesinde, iki ay kadar süren bir hükümet krizinin ardından deneyimli bir merkez sağ politikacı olan Michel Barnier, Eylül ayı başında başbakan olarak atanmıştır.

Fransa Cumhurbaşkanı Emmanuel Macron, makalede açıklanacağı şekilde, bu kriz döneminde de -önceki siyasal tavrına benzer şekilde- aşırı sol ve aşırı sağ alternatifler karşısında kendisini merkezdeki makul güç olarak konumlandırmaya çalışmış ve bu doğrultuda başbakan seçimini de şu an için Fransa Ulusal Meclisinde küçük bir parti olan Cumhuriyetçiler'den (*Les Républicains*) Michel Barnier'yi atayarak gerçekleştirmiştir. Ancak Macron'un parlamento seçimlerini ilk sırada tamamlayan sol blokun önerdiği başbakan adayını atamak istememesi, Beşinci Cumhuriyet Fransız teamüllerine aykırı bir hareket olarak tepki çekmiş ve Macron'u zor durumda bırakmıştır. Hatta bu nedenle, sol blok, Macron'un görevden alınması (*destitution*) için harekete dahi geçmiştir (France.info, 2024).

Bu çalışmada, Fransız anayasası, son yıllarda düzenlenen seçimlerin sonuçları, önemli Fransız siyasetçilerinin açıklamaları ve Fransa siyasetine dair yazılan ikincil kaynaklardan (gazete haberleri, raporlar vs.) faydalanılarak, Fransa'da ikinci Macron döneminde oluşan siyasi belirsizlik ve hükümet krizi analiz edilmeye ve Cumhurbaşkanı Macron'un siyasal stratejisi incelenerek, Fransa'nın siyasal geleceği adına çıkarımlarda bulunulmaya çalışılacaktır.

Güncel olmasının da etkisiyle Türkiye'de gazete haberlerinin ötesinde akademik olarak neredeyse hiç çalışılmayan bu konuda yazılmış fazla

kaynak bulunmamaktadır. Buna karşın, Macron'un seçildiği dönemde Fransa siyasetini ve ilk iktidarını inceleyen Ozan Örmeci ve Temmuz Yiğit Bezmez imzalı *Fransa Siyaseti ve Dış Politikası* (Örmeci & Bezmez, 2019) ve yine Örmeci imzalı ve Macron'un ikinci defa cumhurbaşkanı seçildiği seçim sürecini analiz eden bir akademik çalışma (Örmeci, 2022/a) bulunmaktadır. Uluslararası alanda ise, William Drozdiak imzalı ve Macron'u "Avrupa'nın son lideri" olarak değerlendiren önemli bir çalışma bulunmaktadır (Drozdiak, 2020).

Fransa siyasetine dair güncel akademik literatürün özellikle Türkiye bağlamında kısıtlı olması sebebiyle, bu çalışma, temelde birincil kaynak olarak önemli siyasetçiler tarafından yapılan açıklamalar ve ikincil kaynak olarak da Fransa'daki gazete haberlerinden yola çıkılarak oluşturulacak ve bu şekilde literatürdeki eksiklik de giderilmeye gayret edilecektir.

ARKA PLAN: SİYASETE GÖKTEN DÜŞEN BİR LİBERAL OLARAK EMMANUEL MACRON'UN 7 YILLIK PERFORMANSI

Fransa'da 2017 ve 2022 yıllarında üst üste iki defa cumhurbaşkanı seçilen liberal siyasetçi Emmanuel Macron, Fransız Sosyalist Partisi'nden (PS) cumhurbaşkanı seçilen François Hollande'ın iktidarı döneminde (2012-2017) iki sene kadar (2014-2016) Ekonomi Bakanlığı yapmış olmasına karşın, siyasi kariyerini büyük ölçüde parti desteğinden ziyade Fransız sermayesi, Fransız basın-yayın kuruluşları ve uluslararası basından gençliği ve liberal fikirleri sayesinde aldığı desteğe borçludur. 2016 yılında Sosyalist Partili Cumhurbaşkanı François Hollande'ın popülaritesinin diplere vurduğu ve halkın geleneksel merkez sol ve merkez sağ partilerden uzaklaştığı bir dönemde genç ve yeni bir siyasetçi olarak bir anda sivrilen Macron, bu sayede başarılı bir siyasal kariyerin temellerini atmaya başlamış ve medyanın da yoğun desteğiyle, adeta siyasi parti kurarak iktidara yürümeye zorlanmıştır.

Liberalizmin geniş kitleleri örgütleme kapasitesinin düşük olduğunu bilen ve siyasete girmeden önce bankacı olarak görev yapan Macron, bu nedenle iktidarını akılcı stratejilerine borçludur. PS'den ayrılmasının akabinde önce 2016 yılı Nisan ayında Yürüyüş (*EM/En Marche!*) adlı bir siyasi platform oluşturan Macron, daha sonra (4 Ağustos 2017) bu platformu Cumhuriyet Yürüyüşü (*LREM/La République en Marche*) adlı merkez çizgideki bir siyasi partiye dönüştürmüştür. Macron'un partisi, 2022 yılında ise ismini Rönesans (*RE/Renaissance*) olarak değiştirmiştir. LREM ve RE, Macron'un 2017'den beri süren iktidarı boyunca diğer merkez/liberal partiler ile seçim

ittifakı yaparak cumhurbaşkanlığı, parlamento ve Avrupa Parlamentosu seçimlerinde iddialı olmaya çalışmıştır. Önce Birlikte (*Ensemble*) (2021-2021), daha sonra da Cumhuriyet İçin Hep Birlikte İttifakı (*Ensemble pour la République*) (2021-2024) adlı bu ittifak sayesinde, Macron, François Bayrou'nun lideri olduğu merkezdeki Demokrat Hareket (*MoDem/Mouvement démocrate*), eski başbakanı Édouard Philippe'in lideri olduğu liberal çizgideki Ufuklar (*HOR/Horizons*), Laurent Hénart'ın yönettiği merkezci Radikal Parti (*PR/Parti Radical*) ve Hervé Marseille tarafından yönetilen merkez sağa yakın Demokratlar ve Bağımsızlar Birliği (*UDI/Union des Démocrates et Indépendants*) gibi küçük partilerle seçim ittifakı kurarak ikinci döneminde de parlamentodaki çoğunluğunu korumaya ve iktidarını bölünmez şekilde devam ettirmeye çalışmış, ancak bunda başarılı olamamıştır.

2017 yılında girdiği ilk cumhurbaşkanlığı seçiminde merkez sağ Cumhuriyetçiler (*Les Républicains/LR*) partisinin iddialı adayı François Fillon, Sosyalist Partili (PS) Benoit Hamon, sol/aşırı sol unsurlardan oluşan Boyun Eğmeyen Fransa (*La France Insoumise/LFI*) adayı Jean-Luc Mélenchon ve ülkedeki sosyoekonomik sorunlara ve son yıllarda yoğunlaşan göçle ilgili endişelere paralel olarak popülaritesi giderek artan aşırı sağ Ulusal Cephe'nin (*Front National/FN*) adayı Marine Le Pen ile yarışan Macron, yüzde 24 oyla ilk turu ilk sırada tamamlamış ve yüzde 21,3 oy alan Le Pen ile ikinci tura kalmıştır (Örmeci, 2017: 81). Macron, ikinci turda ise Cumhuriyetçi hassasiyetler ve aşırı sağın iktidara gelmesi korkusunu iyi kullanarak ve katıldığı tartışma programında Le Pen karşısında daha bilgili ve rakamlara hâkim bir siyasetçi olarak halk nezdinde güven toplayarak yüzde 66,1 oyla rahat bir şekilde cumhurbaşkanı seçilmiştir (Örmeci, 2022/a: 7).

İktidara gelmesinin ardından hemen En Marche! (*EM*) hareketini Cumhuriyet Yürüyüşü (*LREM*) olarak partileştirme sürecine yönelen Macron, kişisel popülaritesiyle birlikte oluşan medya desteği sayesinde ve Fransa'da siyasete girmek isteyen genç ve başarılı profesyonelleri etrafında toplayarak, Édouard Philippe liderliğindeki partileşme aşamasındaki siyasal/toplumsal hareketinin büyük başarısıyla 2017 yılı Haziran ayındaki parlamento seçimlerinden mutlak iktidarını kurarak çıkmıştır. Öyle ki, LREM, 577 sandalyelik Ulusal Mecliste 350 civarında (MoDem'le birlikte) milletvekilliği ile rahat bir üstünlük kurmuş (Bezmez, 2017) ve Macron için adeta siyasi “dolce vita” döneminin yaşanmasını

sağlamıştır. Bu sayede ilk 5 yıllık cumhurbaşkanlığı döneminde Fransa'yı büyük ölçüde kendi ideolojisi ve tercihleri doğrultusunda şekillendiren Cumhurbaşkanı Macron, Fransa'nın küresel rekabet kapasitesini arttırmak adına piyasa reformlarına yönelmiş, ancak bu reformların, artan geçim zorluklarının ve Macron'un halka karşı kibirli olduğu iddia edilen duruşunun da etkisiyle ülkede Sarı Yelekliler (*Gillet Jaunes*) adıyla büyük protesto gösterileri düzenlenmiştir (Örmeci, 2019: 44-49). Macron'un ilk 5 yıllık iktidarında, ayrıca, COVID-19 (koronavirüs) gibi beklenmedik bir küresel afet yaşanmış ve tüm dünyada tedarik zincirlerini değiştiren ve ekonomileri bir yıl boyunca küçülmeye zorlayan pandemi, genç cumhurbaşkanının performansını olumsuz yönde etkilemiştir (Örmeci, 2022/a: 10). Macron'un ilk iktidar döneminde yaşanan bazı radikal dinci motifli terör olayları da Fransa gündemini sıklıkla meşgul etmiştir (Örmeci, 2022: 10-11). Macron, bu ilk döneminde, başbakan olarak bir aralar popüleritesi kendisini de aşmaya başlayan Édouard Philippe (2017-2020) ve sonrasında daha az renkli ve teknokrat-bürokrat eğilimli bir siyasetçi olan Jean Castex (2020-2022) ile çalışmıştır.

Macron'un bu ilk dönemi; medya görünürlüğü, popülerite ve piyasa reformları anlamında başarılı, keza Almanya başta olmak üzere Avrupa Birliği (AB) ile uyumlu ilişkiler bağlamında verimli, kariyerli kadınlar ve umut veren gençlerin Fransa siyasetine eklemlenmesi anlamında çok duyarlı ve başarılı, pandemiyle mücadele anlamında eleştirilere rağmen geçer not alan, ancak ülke genelinde ekonomik refahın yükseltilmesi, Fransız halkının sosyoekonomik beklentilerinin tatmin edilmesi ve Afrika başta olmak üzere Fransa'nın geçmişte daha etkili olduğu bölgelerde siyasal nüfuzunu ve ekonomik gücünü koruması bağlamında vasat bir performansla geçmiştir. Ekonomik olarak da Macron, vasatın üzerinde performans göstermesine karşın², *The Economist*'in ifadesiyle “aslında siyaseten başarılı olmasına karşın halkın kötü hissetmesine engel olamamıştır” (The Economist, 2021). Ayrıca Macron, aşırı sağ FN ve sol/aşırı sol LFI gibi partileri Fransız kamuoyunun gündeminde tutarak, kendisini Fransa'da Cumhuriyet değerlerinin sigortası ve tek makul seçenek gibi göstermeye çalışmış ve bu stratejisi -güçlü taban desteği olmayan bir siyasetçi olmasına da bakıldığında- aslında oldukça başarılı olmuştur.

² Fransa ekonomisi 2017 yılında yüzde 2,3, 2018 yılında yüzde 1,9, 2019 yılında yüzde 1,8 büyümüş, 2020 yılında pandemi etkisiyle yüzde 7,5 küçülmüş, 2021 yılında yüzde 6,4, 2022 yılında da yüzde 2,5 büyümüştür (World Bank Group).

2022 yılında anayasaya uygun olarak³ ikinci dönem adaylığını ilan eden Macron, bu defa daha zor koşullarda ancak yine favori olarak girdiği seçimde, ilk turda, FN'nin resmi ismini değiştirmesi sonrası Ulusal Birlik (*RN/Rassemblement National*) adını alan aşırı sağcı hareketin adayı Marine Le Pen'in yanı sıra, sol/aşırı sol LFI adayı Mélenchon, merkez sağ Cumhuriyetçiler adayı Valérie Pécresse, Sosyalist Parti (PS) adayı Anne Hidalgo, ekolojist çizgideki Fransa Yeşiller Partisi (*EELV/Europe Écologie Les Verts*) adayı Yannick Jadot ve aşırı sağ eğilimli Yeniden Fetih (*Reconquête*) adayı Éric Zemmour ile yarışmış (Örmeci, 2022/a: 12-15) ve ilk turda yüzde 28,5 oy alarak, yüzde 23,7 oy alan Le Pen'le birlikte ikinci tura kalmıştır. İkinci tur öncesinde yine aşırı sağcı bir liderin Fransa'nın Cumhuriyet değerleriyle uyuşmayacağı korkusunu işleyen ve Le Pen'in Rusya bağları ve ekonomi bilgisinin yetersizliği gibi konuları iyi kullanan Macron, bu defa yüzde 58,55 gibi 2017'ye kıyasla daha düşük bir oyla ikinci defa seçilmeyi başarmıştır (Örmeci, 2022/b).

Ancak seçimi kazanarak moral toplayan Macron, haziran ayında yapılan parlamento seçimlerinde bu defa Ulusal Mecliste mutlak çoğunluğu sağlayamamış ve 245 oyda kalan Macron'un partisi LREM, sol/aşırı sol LFI ve aşırı sağ RN'nin yüksek oy oranları nedeniyle, genç cumhurbaşkanına, ikinci döneminde, yarı başkanlık sisteminin uygulandığı Fransa'da, ancak daha zayıf bir hükümet kurma imkânı sağlayabilmiştir (Örmeci, 2022/c). Bu bağlamda, Macron, 2017-2022 dönemindeki mutlak iktidarının ardından, ikinci döneminde, meclis çoğunluğundan yoksun ama partisinin halen ülke çapında ilk sırada olduğu kısmi iktidarını kurmuş ve cumhurbaşkanı ile başbakanın farklı siyasal parti ve eğilimlerden olduğu bir model olan kohabitasyon (*cohabitation*) riskini bertaraf edebilmiştir. Bu yenilgisinin ardından Elisabeth Borne başbakanlığında yeni kabinesini oluşturan Macron, 9 Ocak 2024'e kadar Borne'u başbakanlıkta tutmuş, bu tarihte ise gençliğiyle dikkat çeken bir diğer popüler siyasetçi olan Milli Eğitim Bakanı Gabriel Attal'ı başbakanlığa getirmiştir.

Ancak bu süreçte medyada ve halk nezdinde ekonomik durgunluk nedeniyle tepkileri göğüslemek durumunda kalan Macron, tüm çabasına karşın ülkesi ve Avrupa genelinde aşırı sol ve aşırı sağdaki yükselişin önüne set olmayı başaramamış ve radikal akımlar Fransa'da her geçen gün güç kazanmaya başlamıştır. Nitekim 2024 yılı haziran ayında yapılan Avrupa Parlamentosu seçimlerinde, Le Pen ile birlikte genç lider Jordan Bardella'nın sürüklediği

³ 1958 tarihli Fransız Beşinci Cumhuriyet anayasasının 6. maddesine göre, bir cumhurbaşkanı adayı üst üste iki defa 5 yıllığına cumhurbaşkanı seçilme hakkına sahiptir (Conseil Constitutionnel: 5).

aşırı sağcı Ulusal Birlik, yüzde 31,5 oyla tarihinde ilk kez Fransa'daki birinci parti olmayı başarmış, Macron'un partisi Rönesans da yüzde 14,6 oyla ve açık ara farkla ikincilikte kalınca ülkede olası bir aşırı sağ iktidara yönelik alarm zilleri çalmaya başlamıştır (Örmeci, 2024/a; Meşe, 2024). Cumhurbaşkanı Macron ise seçim sonuçlarının yansıttığı tabloyu demokratik açıdan sakıncalı bularak ülkede bir "temsil krizi" olduğuna hükmetmiş ve kendi ifadesiyle "siyasete netlik kazandırmak" adına nadir görülen şekilde anayasanın 12. maddesindeki yetkilerini kullanarak (Conseil Constitutionnel: 8) Ulusal Meclisi feshederek erken seçim kararı almıştır (Embel, 2024: 1).

Sonuçların ardından erken seçim kararı alarak birçoklarına göre büyük bir "kumar" oynayan Macron (CNN, 2024; Politico, 2024), bu yaklaşımıyla yine aşırı sağ ve aşırı sol tehdidi karşısında iyi bir seçim kampanyası ile parlamentoda çoğunluğu sağlayarak güven tazeleyebilmeyi ummuş; ancak seçim sonuçları, oldukça bölünmüş ve dağınık bir meclis yapısına işaret etmiştir. Öyle ki, ikinci tur sonucunda birçok sol ve aşırı sol partinin; Boyun Eğmeyen Fransa/LFI, Sosyalist Parti/PS, Ekolojistler/LE ve birçok diğer küçük sol parti katılımıyla oluşturulan Yeni Halkçı Cephe (Nouveau Front Populaire NFP) 182 milletvekilliği ile ilk sırayı alırken, Cumhurbaşkanı Macron ve Başbakan Gabriel Attal'ın destekledikleri liberal/merkez çizgideki Cumhuriyet İçin Hep Birlikte İttifakı (*Ensemble pour la République*) (Macron'un partisi Rönesans, MoDem, Horizons ve diğer küçük merkez partilerin destekledikleri) 159 sandalyede kalarak ikinci olmuştur. Merkez sağ Cumhuriyetçiler ancak 39 meclis sandalyesi kazanabilirken, Jordan Bardella-Marine Le Pen ikilisinin liderliğindeki RN ise, ilk turda çok başarılı olmasına ve Bardella ile birlikte ikinci turda başbakanlığı kazanacak umudu vermesine karşın, ancak ülkedeki üçüncü en büyük parti olmayı başarmış ve yalnızca 142 milletvekilliği elde etmiştir (Örmeci, 2024/b; Pınar, 2024). Bu şekilde, RN, 2027 cumhurbaşkanlığı seçimleri öncesinde prestij kaybetmiş ve aşırı sağın cumhurbaşkanlığını kazanmasının Fransa'da kolay olmadığı bir kez daha görülmüştür. Buna karşın, parlamentodaki bölünmüşlük durumu ve partisinin artık en büyük meclis grubuna sahip olmaması nedeniyle, Fransa basınında, Macron'un da artık *cohabitation* tarzı bir yönetime mecbur kalacağı yorumları yapılmıştır (Pateman & Geoffroy, 2024). Hatırlanacak olursa, Fransa, Beşinci Cumhuriyet döneminde daha önce 1986-1988 (cumhurbaşkanı solcu François Mitterrand, başbakan merkez sağcı Jacques Chirac), 1993-1995 (cumhurbaşkanı solcu Mitterrand, başbakan Edouard Balladur) ve

1997-2002 dönemlerinde (cumhurbaşkanı sağcı Chirac, başbakan solcu Lionel Jospin) *cohabitation* yönetimlerine tanıklık etmiştir (Pateman & Geoffroy, 2024).

İKİNCİ MACRON DÖNEMİNDE YENİ HÜKÜMETİ KURMA ÇALIŞMALARI

2024 erken parlamento seçimleri sonuçlarının ardından 2024 Paris Yaz Olimpiyat Oyunları'nın öncelikli gündemi nedeniyle Başbakan Gabriel Attal'ın görevine devam edeceğini açıklayan Macron, Olimpiyatları başarıyla atlatmış ve bu sürecin ardından mecliste yer alan farklı siyasal parti ve ittifakların liderleriyle görüşerek yeni başbakan ve hükümeti oluşturmak için çalışmalara başlamıştır. Anayasanın 12. maddesi gereği, erken seçimin ardından sonuçların anlamlı bir çoğunluk oluşturulmaması ve verimli bir hükümet kurulmaması durumunda bile bir yıldan önce seçimin yenilenmesi mümkün değildir (Conseil Constitutionnel: 8). Bu nedenle, Macron'un bir şekilde yeni başbakan ve hükümeti belirlemesi gerekmektedir. Fransız yarı başkanlık sisteminde, cumhurbaşkanı tarafından görevi tevdi edilen yeni bir başbakan ve hükümetin güvenoyu almasına gerek yoktur. Buna karşın, anayasanın 49. maddesi gereği, Ulusal Meclisin güvensizlik oyu vererek bir hükümeti düşürme hakkı saklıdır (Conseil Constitutionnel: 21). Bu anlamda, Fransız tipi yarı başkanlık, 1958-1962 döneminde Charles de Gaulle'ün Cezayir sorunu ve yönetim krizini aşmak için pratik olarak geliştirdiği özgün bir sisteme dayanmakta olup, cumhurbaşkanının 1962 reformlarıyla doğrudan halk oyuyla seçildiği iki başlı (*bi-chéphale*) bu sistemde başbakanı seçme hakkı olan cumhurbaşkanı yürütme konusunda daha önde gelen makamdır (Embel, 2024: 4). Bu anlamda cumhurbaşkanının önceliği bulunsa da, kuşkusuz, Ulusal Meclisteki çoğunluk nedeniyle seçimleri kazanan partinin de demokratik meşruiyet açısından önemli bir gücü bulunmaktadır.

Seçim sonuçlarının ardından, aşırı sağ iktidar tehlikesine karşın önemli bir atılım gösteren Jean-Luc Mélenchon liderliğindeki LFI'nin başını çektiği sol Yeni Halkçı Cephe (*NFP/Nouveau Front Populaire*) ittifakı, Paris Belediyesinde çalışan mali işlerden sorumlu üst düzey bir bürokrat olan Lucie Castets'in yeni başbakan olarak atanmasını talep etmiştir. Ancak Cumhurbaşkanı Macron, Castets'in adaylığını kabul etmemiştir (Euronews, 2024). Bu konuda fikir yürütmek gerekirse Macron'un sol/aşırı sol eğilimli bir hükümeti iktidara getirerek aşırı sağın daha da güçlenmesinden endişe etmesi, Castets'in milletvekili seçilmemiş ve demokratik temsil zafiyeti

yaşayan bir aday olması ve Castets'in kuracağı hükümetin sağ oylarla kısa sürede güvensizlik oyu verilerek düşürülebileceği gibi hususlardan bahsedilebilir. Ayrıca Ulusal Meclisteki aritmetik açısından da, aşırı sol eğilimli bir hükümetin işbaşı yapması ve görevde kalabilmesi daha zordur. Nitekim Marine Le Pen, soldan gelen bir başbakan adayına asla onay vermeyeceklerini ilan etmiştir (Xerri, 2024).

Parlamento aritmetiğine göre, 577 sandalyeli Ulusal Mecliste 289'lük basit çoğunluğu sağlayabilecek formüller şöyledir:

- Sol (NFP)-Merkez (Ensemble) koalisyonu,
- Merkez (Ensemble)-Merkez Sağ (LR)-Aşırı Sağ (RN) koalisyonu.
- Ayrıca yenilenecek parlamento seçimleri veya 2027 cumhurbaşkanlığı seçimlerine kadar görev yapacak cumhurbaşkanının desteklediği teknokrat eğilimli bir azınlık hükümetinin -ki bunun da daha çok merkez (*Ensemble*), merkez sağ (*LR*) ve sol ittifak içerisindeki ılımlı unsurlardan (*PS* ve *LE* gibi) oluşması ve Mélenchon ve LFI'yi dışlaması bekleniyordu- kurulmasının da Cumhurbaşkanı Macron tarafından tercih edilebileceği seçim gecesi canlı yayında görüşlerini dile getiren bazı Fransız siyaset gözlemcilerince ifade edilmiştir.

Lucie Castets ihtimalinin ortadan kalkmasının ardından, Fransız basını, Cumhurbaşkanı Macron'un eski cumhurbaşkanları Nicolas Sarkozy ve François Hollande ile bir araya gelerek yaptığı görüşmelerin de etkisiyle, yeni başbakan olarak eski Sosyalist başbakan Bernard Cazeneuve ile muhafazakâr politikacı Xavier Bertrand gibi isimler üzerinde durduğunu yazmıştır (Gatinois & Pedro & Telo, 2024). Macron, Cazeneuve gibi saygın bir merkez sol başbakan ile sol ittifakı bölerek ılımlı solu yanına çekme stratejisini uygulamak istemiş olabilir (Foreks, 2024). Ancak merkez sol çizgideki Fransız Sosyalist Partisi lideri Olivier Faure, Cazeneuve'ün projelerini öğrenmeden kendisine destek vermeyeceklerini açıklarken (Chagno & Le Meneec, 2024), bu süreçte Fransız basını Ekonomik, Sosyal ve Çevresel Konsey (CESE) başkanı Thierry Beaudet'yi de bir diğer alternatif başbakan adayı olarak vurgulamıştır (Jeanne, 2024). Beaudet, sivil toplum ve cumhurbaşkanı arasında köprü olabilecek bir isim olarak öne çıkarılmıştır (France24, 2024/a).

Neticede, Cumhurbaşkanı Macron, 5 Eylül 2024 tarihinde Michel Barnier'yi başbakan olarak atamıştır. Barnier, daha önce Cumhuriyeti Savunma Birliği (*UDR/Union pour la Défense de la République*),

Cumhuriyet Mitingi (*RPR/Rassemblement pour la République*) ve Halk Hareketi Birliği (*UMP/Union pour un Mouvement Populaire*) gibi merkez sağ çizgideki Gauillist partilerden milletvekilliği ve bakanlık yapmış, son olarak da Cumhuriyetçiler partisi mensubuyken Avrupa Birliği adına Birleşik Krallık'la yapılan Brexit müzakerelerini başmüzakereci olarak yönetmiş çok deneyimli bir siyasetçidir (Euronews, 2024). İleri yaşı nedeniyle “Fransa’nın Joe Biden’ı” olarak da nitelendirilen (*rfi*, 2024) Barnier, AB için kritik görevlerde bulunmuş çok deneyimli ve siyaseten ciddi düşmanları olmayan makul ve merkeze yakın bir isimdir. Atanması sonrası, Barnier, “Fransa’nın birlik ve saygıya ihtiyacı olduğunu” açıklamış ve İtalya ve Almanya gibi müttefik ülke liderlerinden gelen tebrikleri kabul etmiştir (France24, 2024/b).

Bu şekilde, Ulusal Mecliste şimdilerde küçük bir grubu olan Cumhuriyetçiler, en az kötü tercih ve en büyük ittifakı sağlayabilecek taraf olarak yeni hükümette etkili olabilecek ve başarılı olmaları durumunda merkez sağın yeniden yükselişini sağlayabilecektir. Atama sonrasında, sol ittifak NFP’den Barnier’nin meşruiyetini sorgulayan olumsuz açıklamalar gelirken (Cassini & Telo, 2024), merkez, merkez sağ ve aşırı sağ RN’den Barnier aleyhinde açıklamalar yapılmaması dikkat çekmiştir (Guillou & Lesueur, 2024). Bu bağlamda denilebilir ki, Macron, çeşitli sebeplerin etkisiyle, merkez, merkez sağ ve aşırı sağa daha uygun bir başbakan atayarak aşırı solu dışlayan bir hükümete yol vermiştir. Hükümetin başarılı olması durumunda bu, Barnier veya merkez sağa hitap eden genç bir liderin önünü açabilecekken, solun dışlanması ve hükümetin başarılı olamaması durumunda, sonraki cumhurbaşkanlığı seçimlerinde solun da ciddi bir ivme yakalaması mümkün olabilir. Zira solun iktidara dahil olmadığı bir tabloda, Fransız halkı, sorumluluğu diğer partilere yükleyerek ve aşırı sağın iktidara gelmesinden endişe ederek, sonraki seçimlerde 2024 Ulusal Meclis seçimleri ikinci turunda olduğu gibi, aşırı sola meyleden sol bir lider, ittifak ve programa (geçmişte François Mitterrand döneminde olduğu gibi) rahatlıkla yönelebilir. Barnier hükümetinin siyasi bir kriz ortamında güvensizlik oyu alması da ihtimal dahilinde olsa da merkez (cumhurbaşkanı bloku), merkez sağ ve aşırı sağın desteği devam ederse bunun olması beklenmemektedir.

Bu gelişmenin ardından solun Cumhurbaşkanı Macron’a yönelik tavrı daha da sertleşirken, *Nouveau Front Populaire* (NFP) ittifakının en büyük partisi durumundaki aşırı sol eğilimli Boyun Eğmeyen Fransa

(LFI) partisinin lideri Jean-Luc Mélenchon, partisinin Cumhurbaşkanı Macron'un görevden alınması için bir yasa teklifi hazırladıklarını ilan etmiştir (Mélenchon, 2024). Mélenchon, Beşinci Cumhuriyet tarihinde (The Conversation, 2024) nadiren görülen bu gelişmenin Cumhurbaşkanı Macron'un seçim sonuçlarına saygılı olmayan anti-demokratik tavrı nedeniyle yaşandığını belirtmiştir (Mélenchon, 2024). Mélenchon'un iddiası anayasal olarak geçerli olmamakla birlikte -zira anayasanın 8. maddesinde cumhurbaşkanının kimi başbakan atayacağına dair açık bir hüküm yoktur (Conseil Constitutionnel: 7)-, Fransız anayasasının 68. maddesi, cumhurbaşkanının görevlerinin devamı açısından açık ihlal teşkil eden bir durumda görevden alınabileceğini belirtmektedir (Conseil Constitutionnel: 29). Ayrıca, siyasal teamül gereği, başbakanın seçimi kazanan ittifaktan atanması muhalefetin üzerinde durduğu bir husustur.

CUMHURBAŞKANI MACRON'UN SİYASİ GELECEĞİ

Siyasete çok genç yaşta giren ve halen önünde uzun bir siyasi kariyer yapma fırsatı olan Emmanuel Macron, daha önce cumhurbaşkanlığının üst üste ancak iki dönem yapılabilmesi kuralına karşı çıkan bazı açıklamalar yapmış (Caulcutt, 2023) ve bu da Fransız basınında Macron'un anayasanın 6. maddesini değiştirerek daha uzun süre cumhurbaşkanlığı yapmak istediği algısı yaratmıştır. Macron, bu kuralı Fransız halkının seçim yapma özgürlüğünü kısıtlayan demokratik açıdan sakıncalı bir husus olarak vurgularken, LFI'den Mathilde Panot, bunun Macron'un otoriter eğilimlerini yansıttığını söylemiş ve sarkastik bir biçimde "O halde İmparator I. Macron dönemini ihya edelim" şeklinde bir çıkış yaparak (Taşkın, 2023), Macron'u Roma İmparatoru Caligula'ya benzetmiştir (Poincaré, 2023).

Bu konuya ilişkin olarak, Macron müttefiklerinden François Bayrou, Macron'un 2027'de değil ama bir dönem ara verdikten sonra 2032'de yeniden cumhurbaşkanı adayı olabileceğini açıklamıştır (Politico, 2022). Le Figaro için konuyu değerlendiren sadık Macron destekçisi LREM'den Richard Ferrand ise anayasadaki iki dönem kuralının değiştirilmesini tavsiye etmiş ve bunun halk egemenliği önünde bir engel olduğunu vurgulamıştır (Gentilhomme, 2023). Konunun ısınması üzerine basına görüşlerini açıklama ihtiyacı hisseden Macron, 2024 yılı içerisinde yaptığı açıklamada, "anayasayı değiştirme niyetinde olmadığını ama kişisel görüşü sorulursa bu kural yerine kararı seçmenlere bırakmanın daha demokratik olacağını" ifade etmiştir (Maillot, 2024).

Tüm bu gelişmelerle birlikte Macron'un bu husustaki genel tutumu dikkate alındığında, Fransız basını ve kamuoyundan büyük destek gelmediği sürece Macron'un anayasayı değiştirmeye yeltenmeyeceği ve bir dönem siyasete ara vererek, ilerleyen dönemde uygun koşullar oluşursa 2032 için yeniden kolları sıvayabileceği düşünülebilir. Fransa siyasetini yakından gözlemleyen bazı Türk ve Fransız araştırmacı ve akademisyenlerle yaptığım görüşmeler neticesinde, Macron'un 2027 sonrasında Uluslararası Para Fonu (*IMF/International Monetary Fund*), Dünya Bankası (*WB/World Bank*) veya Avrupa Komisyonu gibi üst düzey bir Batı menşeli kurumda en üst düzey yönetici olarak görev alabileceği ve daha sonrasında uygun koşullar oluşursa 2032'de yeniden siyasete dönebileceği görüşü ağırlık kazanmaktadır. Elbette bunlar bilgi temelli siyasal gözlemlere (*educated guess*) dayanmakta olup henüz iddia düzeyindeki ham görüşlerdir.

Cumhurbaşkanı Macron'un 2024 Fransa hükümet krizi süresince gösterdiği performans ve sergilediği tavırlar da düşünüldüğünde (aşırı solun başbakan adayını atamak istememesi ve aşırı sağ ile koalisyona kapıları kapatması), cumhurbaşkanının klasik stratejisini sürdürerek aşırı sol ve aşırı sağ karşısında kendisini merkezdeki makul aday olarak konumlandırmaya devam ettiği ve ancak kendisinin Fransa'yı layıkıyla yönetebileceği algısını oluşturup, ilerleyen dönemlerde siyasi kariyerini ilerletmek istediği iddia edilebilir. Ancak elbette, bunlar, daha çok siyasal gözlem ve analizlere dayalı ve ispatı mümkün olmayan tespitlerdir.

Bir diğer önemli husus ise, Macron'un kendisinden sonraki dönemi Fransa adına en iyi şekilde planlamak istemesi olabilir. Fransa gibi devletlilik (*stateness*) oranı üst düzey olan ülkelerde, cumhurbaşkanlığı değişimi, devletin kritik birimlerini de yakından ilgilendirmektedir. Her ne kadar, Macron, emekli üst düzey askerlerin tepkisi çekse ve onlardan 2021 yılında adeta "muhtıra" niteliğinde mektuplar alsada (BirGün, 2021), kuşkusuz, devletin önemli birimleri halk tarafından seçilmiş meşru cumhurbaşkanına bağlıdır. Bu bağlamda, devleti yönetme sorumluluğunun bilincinde olan Macron, olası bir sol-aşırı sol koalisyonun geçireceği başarısız bir hükümet deneyiminin aşırı sağı daha da güçlendirebileceği ve Marine Le Pen-Jordan Bardella ikilisinden birine kendisinin görev süresinin bitmesinin ardından Elize Sarayı'nın kapılarını açacağını düşündüğü için de teknokrat bir hükümeti veya sağ-sol-merkez ittifakını savunuyor olabilir.

SONUÇ

Sonuç olarak, Fransa'nın 2024 yılı içerisinde yaşadığı hükümet krizi, Cumhurbaşkanı Macron'un Michel Barnier'yi başbakan ataması ile şimdilik çözümlenmiş gözükse de ülkedeki -aşırı sağ ve aşırı sol unsurlar arasındaki- sert siyasi kutuplaşma iklimi ve Fransa'nın kendisine özgü iki başlı siyasi sistemi düşünüldüğünde, ülkenin siyasi krizlerinin devam etmesi ilerleyen yıllar için de olasıdır. Cumhurbaşkanı Macron, bu süreçte klasik stratejisini uygulamaya devam etmiş ve aşırı akımlar karşısında kendisini merkezdeki makul aday olarak göstermeye çalışmış, ancak artan siyasi kutuplaşma ortamı ve ekonomik memnuniyetsizlerle birlikte beklendiği ölçüde başarılı olamayarak, *cohabitation* seçeneğiyle yüzleşmek zorunda kalmıştır. Bu durum, daha önce de birçok kez Fransa siyasetinde yaşanmışsa da ve bu, ülkeyi kategorik olarak krize sokan bir gelişme olmasa da, kuşkusuz böyle bir ortamda reformist bir siyasi izlenince takip etmek ve yasa yapmak daha zor olacaktır. Ancak Macron, bu ortamda anayasal yetkilerini kullanarak merkez sağda küçük bir parti olan Cumhuriyetçiler'in deneyimli ismi Michel Barnier'yi başbakan atamış ve *cohabitation* yönetimi oluşmasına şimdilik mâni olabilmıştır.

Bu ortamda, Cumhurbaşkanı Macron, 2027'de sona erecek görev süresinin ardından muhtemelen siyasete bir dönem ara verip, uluslararası önemli bir kuruluşta görev yaparak kendisini unutturmayacak ve ilerleyen yıllarda parlak ve popüler bir siyasetçinin ortaya çıkmaması halinde yeniden cumhurbaşkanı aday olmak için kolları sıvayabilecektir. Macron, tüm eksikliklerine karşın, Fransa siyasetinde merkezi güçlendirmeye ve aşırılıklarla mücadele etmeye çalışan, genel yaklaşımı makul ve demokrat bir siyasetçi olarak Fransa siyasetinde halen etkili bir kişidir. Macron'un değeri, kuşkusuz, ancak radikal unsurların iktidarında Fransa'nın AB ile ilişkileri, göçmen sorununa bakışı ve terör odaklarına karşı yaklaşımı konusunda ciddi sıkıntılar yaşanması durumunda daha iyi anlaşılabilir. Bunu daha somutlaştırmak gerekirse, aşırı solun hâkim olduğu bir Fransa'nın Kürt Sorunu ve daha birçok konuda tavrı çok daha sivri olabilecek ve Türkiye gibi müttefik devletleri kızdırabilecekken, benzer şekilde aşırı sağın iktidarda olduğu bir Fransa'da da İslam ve göçmen karşıtlığının Fransa'nın yine Türkiye gibi önemli devletlerle ilişkilerini bozacak bir noktaya evrilmesi riskinden bahsedilebilir. Bu bağlamda, Macron'un siyasi merkez misyonu kendi siyasi kariyerini güçlendirme stratejisi olmasının yanında, siyasi spektrumdaki aşırılıklar bağlamında da önemli bir husustur.

KAYNAKÇA

- [1] BBC News Türkçe. (2017, June 19). Fransa Cumhurbaşkanı Macron'un partisi Ulusal Meclis'te çoğunluğu sağladı. BBC News Türkçe. <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-40322891>
- [2] Bezmez, T. Y. (2017, June 27). Macron'un Zaferi: Önümüzdeki 5 Yıl Fransa'yı Neler Bekliyor? *Uluslararası Politika Akademisi*. <https://politikaakademisi.org/2017/06/27/macronun-zaferi-onumuzdeki-5-yil-fransayi-neler-bekliyor/>
- [3] BirGün. (2021, April 23). Fransa'da 20'si general 1000'den fazla askerden Macron'a mektup. *BirGün*. <https://www.birgun.net/haber/fransada-20-si-general-1000-den-fazla-askerden-macron-a-mektup-342347>
- [4] Cassini, S., & Telo, L. (2024, September 5). Michel Barnier à Matignon: la gauche promet de censurer le nouveau premier ministre, sans «légitimité politique». *Le Monde*. https://www.lemonde.fr/politique/article/2024/09/05/michel-barnier-a-matignon-la-gauche-promet-de-censurer-le-nouveau-premier-ministre-sans-legitimite-politique_6305108_823448.html
- [5] Caulcutt, C. (2023, August 31). Macron slams two-term limit on French presidency as 'damnable bullshit'. Politico. <https://www.politico.eu/article/emmanuel-macron-two-term-limit-france-presidency-bullshit/>
- [6] Chagno, L., & Le Meneec, T. (2024, September 3). Recherche d'un nouveau gouvernement: le bureau national du PS rejette une proposition de ne pas censurer a priori un gouvernement mené par Bernard Cazeneuve. *franceinfo*. https://www.francetvinfo.fr/politique/direct-recherche-d-un-nouveau-premier-ministre-emmanuel-macron-continue-d-entretenir-le-suspense-sur-le-nom-du-prochain-chef-du-gouvernement_6760264.html
- [7] CNN. (2024, June 9). Macron gambles on snap election after crushing loss to French far right in EU vote. *CNN*. <https://edition.cnn.com/2024/06/09/europe/macron-dissolves-french-parliament-europe-intl/index.html>
- [8] Conseil Constitutionnel. (n.d.). Constitution of October 4, 1958. *Conseil Constitutionnel*. https://www.conseil-constitutionnel.fr/sites/default/files/as/root/bank_mm/anglais/constiution_anglais_oct2009.pdf
- [9] Drozdiak, W. (2020). *The Last President of Europe: Emmanuel Macron's Race to Revive France and Save the World*. PublicAffairs.
- [10] Embel, M. Ö. (2024, September 1). Olimpiyatlar Bitti! Şimdi

Başbakanı Bulma Zamanı: 2024 Erken Milletvekili Seçimlerinin Fransız Siyaseti Üzerine Etkileri. *MURCIR Analiz*, Sayı: 13.

[11] Euronews. (2024/a, September 5). Fransa Cumhurbaşkanı Macron, Michel Barnier'i ülkenin yeni başbakanı olarak atadı. *Euronews*. <https://tr.euronews.com/my-europe/2024/09/05/fransa-cumhurbaskani-macron-michel-barnieri-ulkenin-yeni-basbakani-olarak-atadi>

[12] Euronews. (2024/b, July 24). Emmanuel Macron, sol koalisyonun başbakanlık için önerdiği Lucie Castets'in adaylığını kabul etmedi. *Euronews*. <https://tr.euronews.com/2024/07/24/emmanuel-macron-sol-koalisyonun-basbakan-adayi-lucie-castetsi-kabul-etmedi>

[13] Foreks. (2024, September 2). Fransa'da Macron, yeni başbakanı belirlemek için Sarkozy ve Hollande'ye danıştı. *Foreks*. <https://www.foreks.com/haber/detay/66d5c29ffa4f6e5aa79ecca8/PICNEWS/tr/fransa-da-macron-yeni-basbakani-belirlemek-icin-sarkozy-ve-hollande-ye-danisti/>

[14] France.info. (2024, September 25). La demande de destitution d'Emmanuel Macron sera examinée le 2 octobre en commission à l'Assemblée nationale. *franceinfo*. https://www.francetvinfo.fr/politique/emmanuel-macron/la-demande-de-destitution-d-emmanuel-macron-sera-examinee-le-2-octobre-en-commission-des-lois_6801535.html

[15] France24. (2024/a, September 3). France new PM deadlock: Thierry Beaudet considered for the job. *France24 English*. <https://www.youtube.com/watch?v=wEttC9bXF8g>

[16] France24. (2024/b, September 5). New PM Barnier vows to address 'anger and grievances' of French. *France24*. <https://www.france24.com/en/europe/20240905-%F0%9F%94%B4-live-blog-macron-names-michel-barnier-new-prime-minister>

[17] Gatinois, C., Pedro, A., & Telo, L. (2024, September 4). Emmanuel Macron prolonge les consultations, les hypothèses Xavier Bertrand et Bernard Cazeneuve à Matignon toujours sur la table. *Le Monde*. https://www.lemonde.fr/politique/article/2024/09/04/matignon-emmanuel-macron-prolonge-les-consultations-les-hypotheses-xavier-bertrand-et-bernard-cazeneuve-toujours-sur-la-table_6303368_823448.html

[18] Gentilhomme, C. (2023, June 19). Cumul des mandats présidentiels dans le temps: critiqué par les Insoumis, Ferrand dénonce une «fausse polémique». *Le Figaro*. <https://www.lefigaro.fr/politique/cumul-des->

mandats-presidentiels-dans-le-temps-critique-par-les-insoumis-ferrand-se-defend-20230619

[19] Guillou, C., & Lesueur, C. (2024, September 5). Le Rassemblement national laisse sa chance à Michel Barnier: «Nous jugerons sur pièces». *Le Monde*. https://www.lemonde.fr/politique/article/2024/09/05/le-rassemblement-national-laisse-sa-chance-michel-barnier-nous-jugerons-sur-pieces_6305028_823448.html

[20] Jeanne, G. (2024, September 4). Thierry Beaudet, premier ministre éventuel: qui est ce natif de l'orne? *Le Publicateur Libre*. https://actu.fr/societe/thierry-beaudet-premier-ministre-eventuel-qui-est-ce-natif-de-lorne_61562848.html

[21] Maillot, H. (2024, May 5). Emmanuel Macron donne son « avis personnel » sur l'impossibilité d'un troisième mandat présidentiel successif. *Le Figaro*. <https://www.lefigaro.fr/politique/emmanuel-macron-donne-son-avis-personnel-sur-l-impossibilite-d-un-troisieme-mandat-presidentiel-successif-20240505>

[22] Mélenchon, J. (2024, September 18). Tout comprendre sur la procédure de destitution de Macron. *YouTube*. <https://www.youtube.com/watch?v=76FQ0L1IF-g>

[23] Meşe, Z. (2024, July 11). 2024 Fransa Ulusal Meclis Seçimleri. *SETA*. <https://www.setav.org/odak/2024-fransa-ulusal-meclis-secimleri>

[24] Örmeci, O. (2017). Yakın Dönem Türkiye-Fransa İlişkileri: 2017 Fransa Cumhurbaşkanlığı Seçimleri ve Sonrasına Dair Öngörüler. *Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(1), 74-86.

[25] Örmeci, O. (2019, February). Sarı Yelekliler Protestolarının Analizi. *Stratejist Dergisi*, 44-49.

[26] Örmeci, O. (2022/a). 2022 Fransa Cumhurbaşkanlığı Seçimleri. *UPA Strategic Affairs*, 3(1), 3-19.

[27] Örmeci, O. (2022/b, April 24). 2022 Fransa Cumhurbaşkanlığı Seçimleri: Beş Yıl Daha Macron! *Uluslararası Politika Akademisi*. <https://politikaakademisi.org/2022/04/24/2022-fransa-cumhurbaskanligi-secimleri-bes-yil-daha-macron/>

[28] Örmeci, O. (2022/c, June 20). 2022 Fransa Parlamento Seçimleri: Macron'un İttifakı Mecliste Çoğunluğu Kaybetti. *Uluslararası Politika Akademisi*. <https://politikaakademisi.org/2022/06/20/2022-fransa-parlamento-secimleri-macronun-ittifaki-mecliste-cogunlugu-kaybetti/>

- [29] Örmeci, O. (2024a, June 9). 2024 Avrupa Parlamentosu Seçimleri: Merkez gücünü koruyor ama Fransa’da gidişat riskli. *Uluslararası Politika Akademisi*. <https://politikaakademisi.org/2024/06/09/2024-avrupa-parlamentosu-secimleri-merkez-gucunu-koruyor-ama-fransada-gidisat-riskli/>
- [30] Örmeci, O. (2024b, July 8). 2024 Fransa Parlamento Seçimleri: Aşırı sağ tehlikesine karşı sol güç kazandı. *Uluslararası Politika Akademisi*. <https://politikaakademisi.org/2024/07/08/2024-fransa-parlamento-secimleri-asiri-sag-tehlikesine-karsi-sol-guc-kazandi/>
- [31] Örmeci, O., & Bezmez, T. Y. (2019). *Fransa Siyaseti ve Dış Politikası*. Bilgesam Yayınları.
- [32] Pateman, L., & Geoffroy, R. (2024, June 17). What’s a cohabitation in French politics and what are the precedents? *Le Monde*. https://www.lemonde.fr/en/les-decodeurs/article/2024/06/17/what-s-a-cohabitation-in-french-politics-and-what-are-the-precedents_6674967_8.html
- [33] Pınar, Ö. (2024, July 7). Fransa’da genel seçimde sürpriz: Sol ittifak Yeni Halk Cephesi birinci oldu, hiçbir ittifak Meclis’te çoğunluğu sağlayamadı. *BBC News Türkçe*. <https://www.bbc.com/turkce/articles/cd1xgkyzw4xo>
- [34] Poincaré, N. (2023, March 21). Assemblée Nationale: Pourquoi Mathilde Panot a comparé Emmanuel Macron à Caligula. *BFM TV*. https://rmc.bfmtv.com/actualites/politique/assemblee-nationale-pourquoi-mathilde-panot-a-compare-emmanuel-macron-a-caligula_AV-202303210265.html
- [35] Politico. (2022, October 14). Macron could run for a third term in 2032, top ally suggests. *Politico*. <https://www.politico.eu/article/macron-could-run-third-term-2032-top-ally-suggests/>
- [36] Politico. (2024, June 9). Macron gambles on snap election to fight far-right surge. *Politico*. <https://www.politico.eu/article/eu-european-election-results-2024-emmanuel-macron-dissolve-parliament-france/>
- [37] rfi. (2024, September 5). Barnier: the ‘French Joe Biden’ who grappled with Brexit. *rfi*. <https://www.rfi.fr/en/international-news/20240905-barnier-the-french-joe-biden-who-grappled-with-brexit>
- [38] Taşkın, G. (2023, June 19). Macron’s ally sparks controversy by advocating 3rd term for French president. *Anadolu Ajansı*. <https://www.aa.com.tr/en/europe/macrons-ally-sparks-controversy-by-advocating-3rd-term-for-french-president/2926191>

[39] TF1info. (2024, September 4). EN DIRECT- Futur Premier ministre: Emmanuel Macron penche pour un “profil politique”. *TF1info*. <https://www.tf1info.fr/politique/direct-nouveau-gouvernement-quel-premier-ministre-emmanuel-macron-cazeneuve-bertrand-beaudet-les-dernieres-informations-aujourd-hui-mardi-2-septembre-2024-2317594.html>

[40] The Conversation. (2024, September 29). De Napoléon à Emmanuel Macron: destitution, démissions et coups d’État. *The Conversation*. <https://theconversation.com/de-napoleon-a-emmanuel-macron-destitution-demissions-et-coups-detat-239562>

[41] The Economist. (2021, November 18). France is doing well, but feeling miserable. *The Economist*. <https://www.economist.com/europe/france-is-doing-well-but-feeling-miserable/21806329>

[42] World Bank Group. (n.d.). GDP growth (annual %) – France. *World Bank*. <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.KD.ZG?locations=FR>

[43] Xerri, A. (2024, September 3). Nouveau Premier ministre: le Rassemblement national pose ses conditions. *L’Express*. <https://www.lexpress.fr/politique/nouveau-premier-ministre-le-rassemblement-national-pose-ses-conditions-XQJQ5NZXBNCKRB4OK5S77RJXNE/>